

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 14 DE JULIOL DE 1911

Núm. 1698 ——— ANY XXXIII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ——— Atrassats: 20

«SATURNO-FART»

Jo soc el Deu del Temps, figureuvs si ho sabré allò de que «el temps es or»!

NO HI VALEN PROTESTES

—Quan s'havia vist això d'explotar els jardins públics per a fins particulars?
 —Dispensi, però no fem sinó respectar els símbols... Veu l'estatua del Comerç?... Què vol dir comerç?... Negoci!...

CRONICA

Lectures estivals

L'home que es llegidor de mena llegeix a tothora y a tot arreu: de nit, de dia, a casa, al llit, a la taula, al gabinet reservat, pel carrer, en tramvia, a les biblioteques, al cafè, a la barberia, y fins a les sales d'espera de cà'l metge, de cà'l callista y de casa l'arrenca-caixals. L'home que ha nas-

cut pera llegir, quan li agafa la febre, ho llegeix tot, qualsevol cosa, mentres sia lletra impresa; lo primer que li ve a mà: un prospecte de clínica d'*Enfermedades secretas*, un catalog d'«El Siglo», una guia de ferrocarrils... Y, entre aquets llegidors empedernits, hi ha un grupu molt curiós que mereix capitol apart; hi ha els llegidors d'estiu, que són uns senyors que, al marxar cap a fóra, primer se descuidarien la dona, les criatures o la minyona que'l paquet de llibres, un paquet gros, feixuc y triat a la tum-tum, que coliquen en el lloc d'honor de la maleta.

Y, no obstant, quàn indispensable es la tria de llibres en

aquets casos!... Si jo, estimats llegidors, hagués de col·laborar a la formació de la vostra biblioteca estiuenca vos diria: D'obres purament filosòfiques, creieume, no'n llegiu al camp. A fòra no us encaparreu ab filosofies, a no ser que siguin de filòsops amables, facils y sucosos com l'Anatole France, o en Mirbeau, o en Francesc Pujals. Preneu, en tot cas, globulillos dossimetrics a la manera d'en Chamfort, de l'Epictet, d'en Lubock; y, abans que totes les filosofies, preferiu les d'en Peyo o l'Albert Llanas; *Els Cent Conceyls del Conceyl de Cent* y *Una grossa de pensaments en vers* són obres capdals, propiament adequades pera llegirse en les salzereres... De Krauses, d'Ibsens y d'Unamunos, Deu vos ne lliuri com de papa-orelles.

Ara, ¿que aneu a un indret arid y erm, ont no s'hi troben salzeredes, ni alzinars, ni boscos de roures gegants, ni frondoses pinedes? No per això vos heu d'estemordir. Aleshores vos endueu un bon *equipo* de verdor ambulat que podeu adquirir per poques pessetes en qualsevol llibreria. En un *mundo* una mica capas vos hi cabrà tot el verd que, d'un quant temps ensà, han produït les prempses espanyoles: *En el campo de gules*, *La mujer fácil*, *Desamor*, *El demonio de la voluptuosidad*, *La suegra de Tarquino*, etc., etc.

Això de les lectures estivals, no sols va a gustos y a temperaments, sinó a pobles y a aigües: A Caldetes, a La Garriga, a Argenton y a Sant Hilari's llegeix molt Quintero, molt Bécquer, molt Zúñiga y molt Vital Aza; a Puigcerdà, a Ribes, a Figaró y a Viladrau se fa molt gasto de contes drolatics y de pastorals; a La Puda, a Cardó, a Caldes y a Vernet-les-Bains ja piquen més alt y se les heuen ab en Rubén Darío, en Valle-Inclán, en Pierre Louys y en Villaespesa. Y es que cada pintoresc indret, cada recó de paisatge, cada perspectiva montanyenca necessita la seva especial literatura.

—Veieu?...—ens deia, en certa ocasió, un d'aqueixos llegidors iniciats.—En Longus, en Virgili, en Goethe, l'Heine, en Guerra-Junqueiro, m'agrada llegirlos a l'ombra d'un lladoner, de cara a llevant, ajassat damunt d'una catifa d'herbes y aprop d'una font de broc de canya.

No obstant, trobareu qui us cantarà les excelencies de tot lo contrari, y qui us dirà que la poesia bucòlica únicament va be llegida en les nits d'hivern, a vora l'escalfa-panxes y mai a ple sol ni a cel obert.

Per la mateixa raó poca-solta dèu ser, també, que una senyora coneguda nostra, entusiasta d'en Trigo, d'en Carretero, d'en López de Haro y d'en Zamacois, no troba millor manera de paladar els seus predilectes autors que asseguda dessota d'una figuera borda y aprop d'una cascada natural ben remorosa.

Abans, la literatura anecdòtica acostumava a ser la preferida dels estiuejadors; després d'aquesta, les més estimades eren la novela romàntica y els episodis historics; més tard vingueren els contes extravagants y les escenes de costums, y, a continuació, els viatges, uns viatges a la manera d'en Wells, ben extraordinaris, com més extraordinaris millor; però avui els estiuejadors, estragats per l'ambient de music-hall que's respira, troben aqueixes lectures manses y anodines, y per això en les estacions termals no hi poden arrelar més que gèneros diametralment oposats: Epicur o Santa Teresa; l'Anacreont o en Viura; el *Decamerón* o *La vida austera*; les *Facecies llèpoles* o *Les cent millors poesies*. Y en el terme mitg no hi queda sinó el decadentisme, el noucentisme y el feminisme.

L'últim d'aquets tres aspectes literaris, sobre tot, es el que priva; la prova es que, a l'estiu, són molts els que senten una gran preferencia per les noveles feministes, més lleugeres, més gracils, més vaporoses que les d'en Pius Baroja y que les d'en Gabriel Miró.

Un senyor que ha corregut molt món ens ho deia:

—Jo, sempre que vaig quinze dies al camp, ho faig en companyia de la Pardo Bazán, de la Víctor Català, de la Colette Willy, de la Carolina Invernizio, de la Carme Karr, de la Grazia Deledda, d'una literata o altra... ¡Vostè sab lo

LILIANA.—Poema líric en tres quadros.

(Estrenat ab extraordinari exit, diumenge passat, a «Belles Arts».)

Alguns dels figurins de l'obra.

A. Mestres

E. Granados

Pahissa
(Director)

Vilomara

Alarma

Moragas

(Escenografs, autors de les tres decoracions)

El poble armat

que vesteix y lo envejat que resulta, per tres pessetes y mitja, emportarse'n una senyora a estiuejar?...

Així es que comprenem tots els gustos y les preferencies en materia de lectures estivals; y fins ens caben a la barretina les més grans estranyeses y inverossimilitats, com la d'un amic que l'altre dia se me'n va anar a passar una temporada a Sant Miquel del Fay ab l'obra d'en Simarro y els discursos d'en Canalejas.

A pesar de lo qual, repetim lo que deiem al comensament d'aquestes ratlles: cal saber triar la biblioteca d'estiu. El que no sàpiga triar les lectures que li convenen, que no se'n endugui, de llibres, a fòra. Al cap-d'avall, no són pas tan indispensables com la pilota de foot-ball, el cassapapellones o les mosquiteres. ¿Que a montanya no hi ha literatura pera saborejar?... Y, doncs, els ulls de les pagesetes verges?... y les inscripcions amoroses que, a lo millor, llegiu a les soques dels arbres centenaris?... y els versets anonims que ilustren els murs de les velles ermites solitaries?... y els anagrammes recordatoris escrits a les roques de les amagades fonts?... y l'horitzó?... y la plana?... y, en fi, aqueixa immensa pàgina de lluminosos estels que us mostren cada nit l'hermós llenguatge de l'eternal bellesa, un *Esperanto* sense kas ni jotes, comprensible pera tothom qui té cor y sab servir-se'n?...

Hèusela aquí la millor biblioteca pera l'estiuejador, la més poètica y la més econòmica. Però, molts dels que van a fòra, la majoria, s'hi aburreixen badant y vegetant. Y s'hi aburreixen, no perquè no tinguin un bon llibre pera fullejar, el llibre de la Natura, sempre obert als ulls dels creients que volen adorarla com en un breviari, sinó perquèls pobrets... planyeulos!... no saben llegir més que la lletra impresa.

FRA NOI

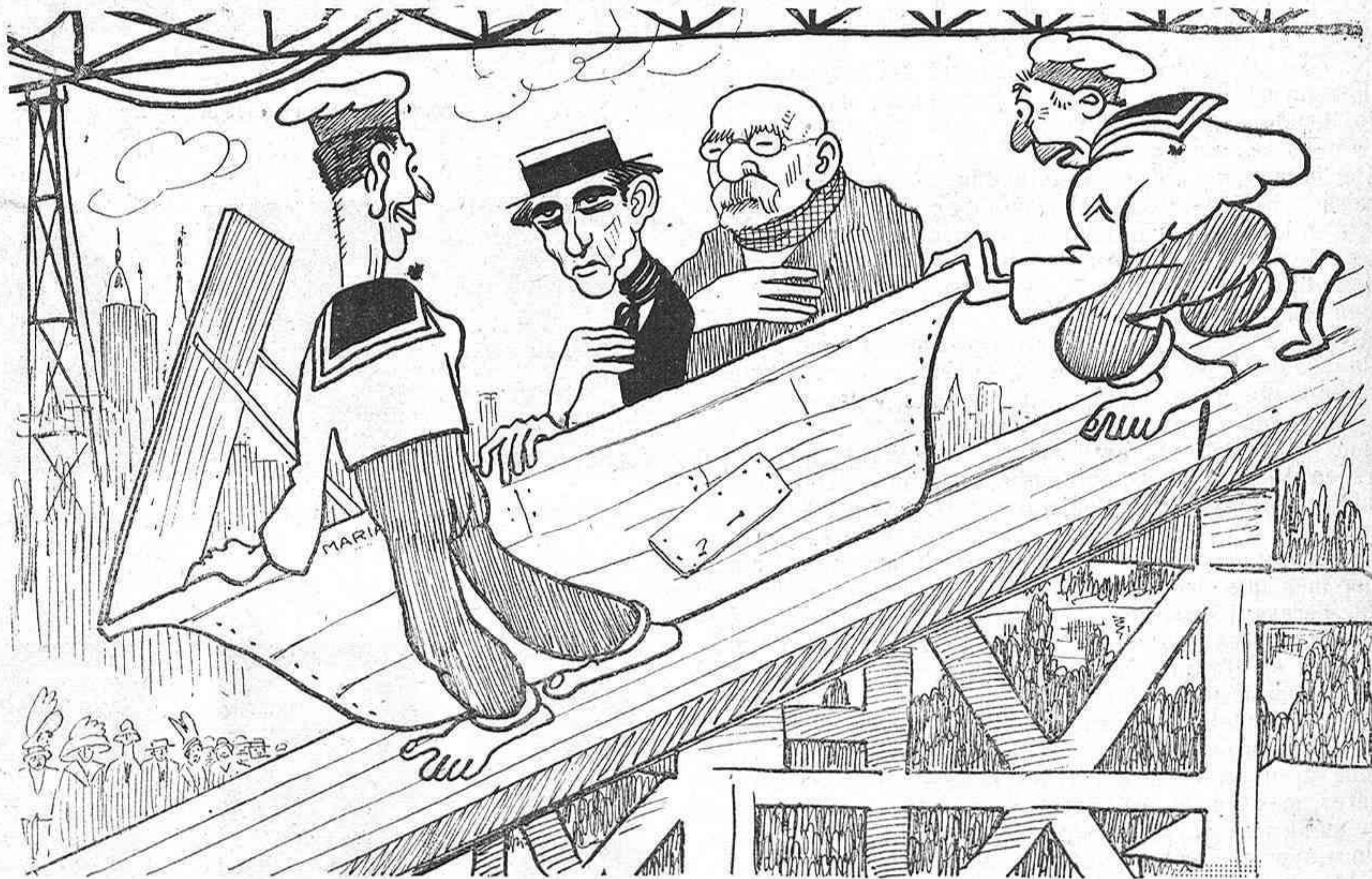
Fa tot just dos mesos, comentavem la mida presa per l'arcalde, consistent en desallotjar de ganduls les dependencies de cà la Ciutat els dies de sessió. Recordi's que, cedint als precés dels regidors, disposà en Marianao que'ls empleats ocupessin els seus llocs, en comptes d'intrigar y barrejar-se ab els concejals.

Això per lo que toca als individus que podriem dirne *de la casa*. Respecte als de fòra, arribà a descobrir-se que ciutadà hi havia tan desfogat, que no reparava en instal·lar-se prop dels escons mateixos del Consistori, y ja en aquet lloc, no sabia estarse de ficar cullerada en les discussions municipals, talment com si's trobés en el darrer dels casinos de districte. Quantes vegades se donà el cas de que, després de pendre seient, experimentessin els regidors una coissor y un malestar per tot el cos, talment com si haguessin passat el dematí en un paller!

Les aigües van avui per un camí molt diferent. Dijous passat van esser registrats alguns dels habituals concurrents a les sessions. L'operació donà per resultat la recullida d'una considerable partida d'armes, en la qual se troben desde la pistola de dos canons al familiar ganivet de taula.

La policia va incautarse d'aquella especie d'arsenal ambulant sense que'ls desposseïts fessin resistencia ni passés, de moment, res de particular. Se donava la cosa per morta, quan s'ha sapigut que una comissió dels *perjudicats* busca influencies entre'ls mateixos regidors, a fi de que les eines els siguin retornades. Sembla que algun dels concejals als quals han visitat en sollicitut dels seus bons oficis, quedà sorprès de primer moment. Cambià, ab tot, d'actitut, quan li digueren que era l'intenció dels visitants la d'arreglar l'assumpte de manera que aixís l'autoritat del governador com la de l'arcalde quedessin en el seu lloc degut. En opinió d'ells, seria una solució la d'incloure les armes en la *relación de los objetos hallados en la via pública y depositados en Mayordomía á disposición de quienes acrediten ser sus dueños*.

La fórmula—que ha semblat de perles—ha sigut acceptada en

AL WATER-CHUT

—Sobre tot serenitat, senyors! No espantarse, que això no es res.
—No tingui por, no... Ja hi estem fets, nosaltres, a anar a l'aigua!...

principi per la nostra majoria municipal. Sembla que únicament d'aquet modo ha sigut possible apaibagar els anims d'aquets concurrents a les sessions, que d'altra manera amenassaven deixar el Consistori sense *claque*; cosa mil vegades més terrible que tots el revolvers, totes les pistoles y tots els punyals haguts y per haver.

Al tenir notícia de l'*alijo* va dir en Torner: —M'alegro que sàpiguen ab qui's juguen els quartos, aquets concejals faroleros, que no van tenir reparo en privarme l'entrada al saló, an a mi, que, encara que lerrouxista, soc, després de tot, home de pau...

JUST

□□ □□

CRIT D'ALERTA

Aquet crit, senyora Barcelona, va dirigit a vostè, mare estimada de tots els barcelonins y dida de molts que, vinguts de qui sab aont, a costes de vostè viuen, s'engreixen y fan magnífics negocis.

¿De què's tracta?... Ara ho veurà.

La ruina de les persones y de les famílies pot venir, y efectivament ve, de molt diverses causes. Hi ha homes que's perden per la seva afició al mam; altres s'arruinen per culpa del luxe; an aquets els enfonza el joc, an aquells la políptica...

A vostè, adorada Barcelona, ¿sab lo que, aviat o tard, ha de causar forzosament la seva ruina?... El quitrà.

Sí, senyora; el quitrà. Y perquè ho entengui d'un cop, m'apessuro a dirli que'm refereixo al quitrà que, a cada dos per tres y ab abundancia aterradora, fa escampar vostè per l'avinguda central del passeig de Gracia.

¿Riu?... Prengui's vostè la molestia de fixarse be en les ratlles que segueixen, y quan les hagi llegides, per poc que sàpiga de comptes, ja li asseguro jo que's posarà sèria y comensarà a sospitar que tinc raó.

Escolti.

* *

¿La recorda l'història del primer enquitranat del cèlebre passeig?

Per més que vostè, senyora Barcelona, es molt flaca de memoria, no es possible que hagi oblidat del tot el bombo formidable ab que aquella primera capa de quitrà va ser presentada al public.

¡Si se'n van dir de coses boniques, ponderant les excel·lències del nou procediment!... Que l'enquitranada duraria sis o set anys; que en virtut de tan bella innovació ens estalviariem milers de pessetes de riego; que desde aquell felís moment la pols quedava suprimida... Un ramellet de ventatges que feien venir ganes d'enquitranarho tot, comensant per les vies públiques y acabant pels enrajolats de les nostres llars domèstiques.

No vull recordarli, senyora, el fracàs d'aquella tentativa, en la qual ni una sola de les promeses fetes pels seus autors va arribar a convertir-se en realitat. Comptes vells, baralles noves. ¿A què anar a buscar tan lluny la demostració del timo que ab el quitrà venen fentli, quan a la mà'n tenim pro-

AL PATIN SIGLE XX

—M'hi he tirat una vegada y't prometo que no m'hi tornaran a enganxar.

—Ben tonta. En això de les caigudes, la primera es la que impressiona, que, les altres, donen gust.

ves fresques que ningú, per despreocupat que sigui, gosarà a impugnar ni discutir?

Lo que ara ve ja no són meres consideracions ni tristes jeremiades, estimada Barcelona: son fets y fetxes.

* *

El penúltim enquitranat del passeig de Gracia ¿sab, senyora, quin dia va portarse a cap?

El 29 de Desembre de 1910, l'endemà, precisament, del dia dels *Ignocents*; fetxa simbòlica y que sembla ab intenció escullida pera jugar a la «Pubilla» una broma ben pesada.

Aquell dia, com dic, va practicar-se l'operació de l'enquitranament, però, abans d'entregar el passeig a la circulació, varen deixarse passar dues setmanes, a fi de que'l paviment s'assequés y l'obra resultés acabada y perfecta.

Y, efectivament, tan perfecta va quedar, que ja dos o

CERCANT LES ATRACCIONS

—Dispensin... Me sabrien dir ont'cau això del Tub Degringoland?..
—Més avall, a l'esquerra.

LO DEL DIA

Barcelona:—Què't passa, noia, que't veig tan atrafegada?
Madrid:—Res, que m'han donat aquest instrument y ara no'l sé fer sonar.

tres mesos després, aquí y allà, apareixien en el passeig trossos immensos completament destruïts, y les brigades comensaven el 20 d'Abril la penosa tasca de reenquitrantar a grans clapes l'admirable obra ab tanta solemnitat inaugurada el 12 de Janer.

Però ¡ai, senyora!, per cada metre que'ls obrers enquitrantaven se'n desenquitrantaven vinticin; les clapes se multiplicaven que era un dolor, y al fi els directors del tinglado, comprenent que seguint el cansoner sistema de posar pedassos anaven a quedarse sense panyo... y sense calses, resolgueren deixar-se de fingiments y dissimulos, y el dia 4 d'aquet Juliol tornaren a enquitrantar, de cap a cap, tot el passeig, escampant el resinós liquid ab tanta profusió, que a la llegua delatava la seguretat que tenen de cobrar sense regateig l'esplèndida factura.

***

¿Què li sembla, senyora?

Del 12 de Janer al 4 de Juliol: aquet temps, no més, ha viscut la penúltima enquitrantada. Cóntho ab els dits, ab paper y llapis, ab guix o ab lo que vulgui, y trobarà lo que ha durat, a pesar dels reforços que dia tras dia han vingut aplicantseli.

Ha durat escassament ¡sis mesos!...

***

Ara, senyora Barcelona, reflexioni sobre aquets datos y sobre aquets fets; palpi's la butxaca; consideri lo engrescats que, davant de l'exit, deuen estar els venedors de quitrà, y vegi si, com al comensament li he dit, no es per aquet cantó que, fatalment, li ve la ruina.

MATIAS BONAFÉ

□□

En Pompeu Fabra

No'l coneixen an en Pompeu Fabra?... Es avui un home de prop de cinquanta anys, més aviat alt que baix, tot afaitat de cara, de noble y simpàtica fisonomia. El detall més remarcable d'aquesta el constitueixen els seus ulls expressius, atractivols, intel·ligents, fulgurants. Qui, pel carrer, topa ab ell sense saber qui es, a l'adonarse de la lluisor, de la fulguració dels ulls d'en Fabra, ha d'endevinar per forsa que aquell home que passa es un home de preclar talent.

En Pompeu Fabra es, en efecte, un home d'un talent preclar. Els seus pregons y extensos coneixements filològics s'ajunten fecondament, felisment, al seu depurat gust. Es un gramatic plenament civil. No es sols l'home que sab coses, sinó també l'home que les aplica ab un preciós sentit de justesa, de bellesa, de

llògica, de claretat. Contra les exasperants barroeries de pretesos filòlegs y gramàtics ignorants, contra les grotesques etzegallades lingüístiques dels incompetents, ell ha sostingut la bona causa del català polític, literari, ciutadà, modern. Ningú com ell ha sabut unir tan bé el geni de la llengua catalana ab la riquesa y fluïdesa d'expressió que demana dels idiomes la civilització dels nostres dies.

Els serveis prestats per en Pompeu Fabra a la llengua catalana són innumerables. Ell li ha donat una ortografia ont l'audàcia reformadora va aparellada ab la llògica incontestable de les reformes; ell ha alsat bandera de guerra contra l'invasió devastadora dels barbres *descastellanitzants* en el camp lingüístic. Ell ha senyalat nombroses incorreccions y impropietats del *català que ara s'escriu*, al qual té per més horrible encara que'l *català que ara's parla*. Ell ha aclarit una pila de qüestions morfològiques y sintàctiques. Ell ha iniciat l'escombrada dels *doncs* y *quins* mal empleats, dels *hi* y *en* inelegants y sobers, de les terminacions abusives en *ansa* y *ensa*, de les preposicions *a*, *de* y *en* davant la conjunció *que*. Ell ha dit: «el català no n'ha tingut prou ab una desgracia. Quan reneix com a llengua literaria y comença la tasca de descastellanitzar-lo y de polir-lo, un nou flagell li cau a sobre: l'incultura filològica y gramatical d'una gran part dels seus conreadors. Pretenem deslliurar la nostra llengua de les defectuositats que presenta degudes a l'influència castellana, y n'hi anem ineptament introduint d'altres en nombre extraordinari»; y ha emprès, ab fermesa, ab constància,

ab la forsa y la convicció del savi, una doble feina, encaminada, d'una banda, a reivindicar mots y formes catalans acusats immotivadament de castellanismes, y, de l'altra, a netejar de castellanismes reals y veritables la nostra llengua escrita.

Ha estat dura y fadigosa la tasca d'en Pompeu Fabra. El nostre més eminent gramàtic, potser l'únic gramàtic modern de Catalunya, ha hagut de lluitar contra el més terrible y desesperant enemic: l'ignorància. Y s'ha trobat—contrariat enorme!— ab que'l públic català, en molts moments, no ha sabut distingir entre la saviesa y l'ignorància atrevida, y ha posat al mateix nivell, en matèries filològiques y gramàtiques, an en Pompeu Fabra, an el fantàstic mossén Grandia y an el pobret mossén Alcover!

***

Y aquest home que tant de bé ha fet a la nostra llengua y que molt més n'hi pot fer encara, ha de viure lluny de Catalunya, lluny de la Barcelona dels seus amors, exilat a Bilbao, ont ell—l'eminent gramàtic—passa els anys de la seva vida ensenyant química als alumnes de l'Escola d'Arts y Oficis. A Barcelona, a Catalunya, no ha trobat, ab tofa la seva ciencia, manera de viure. Se n'ha hagut d'anar lluny, y perd les hores que tan productives, tan enriquidores serien pera la llengua catalana si ell pogués, com voldria, dedicarshi en absolut.

Aquí s'ha protegit els amics de penya y de casinet; aquí s'han creat carres y empleus pera electors professionals, pera detestables *propagandistes*, pera joves universitaris d'una mediocritat perfecta. Però aquí no s'ha fet res pera conseguir que en Pompeu Fabra visqui a Barcelona y dediqui a l'estudi y al perfeccionament de la llengua patria el seu alt saber. Es necessària, es indispensable la creació a la nostra capital d'una càtedra de llengües romàniques comparades, que en Fabra, coneixedor de totes elles, seria l'home indicat pera ocupar. Per què no's crea aquesta càtedra? D'ella estant, en Fabra podria ensenyar més, molt més, als nostres joves estudiants de filologia y als nostres escriptors y literats, que no pas el doctor Vogel y el doctor Schädel desde Alemanya.

WIFRED

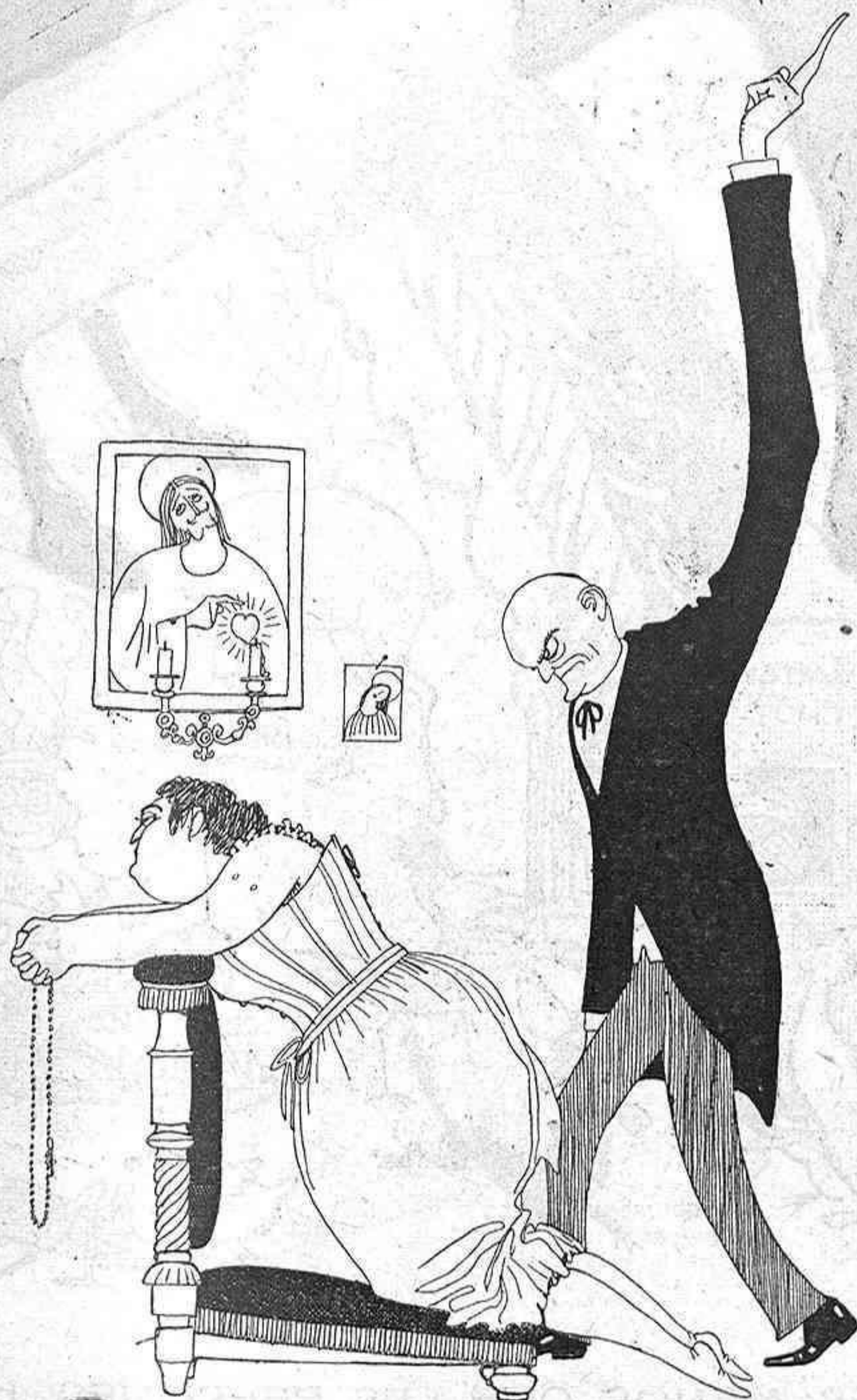
El pobre còlera

Pels nostres diaris ja tornen a correr telegrams y gazettes anunciant els perills d'epidemia colèrica a que estem exposats, y donant compte de les precaucions sanitàries que prenen les autoritats que per nosaltres vetllen. Sembla talment que vulgui amargarse la vida dels temorencs que tenen por de morir-se vestits. Ab menys soroll y menys telegrams y gazettes, però ab més precaucions reals, se compliria millor ab lo que l'higiene mana.

Ab tant parlar de còlera y de ports infestats s'esporugueix sense necessitat a la gent. De segur que d'uns quants dies ensà moltes families no beuen més que aigua bullida, lo qual constitueix una pena més terrible que qualsevol de les marcades en les lleis penals, y resulta quasi pitjor que'l mateix còlera.

No cal pas almar a les persones d'aquesta manera. Al cap y a l'últim el còlera resulta una víctima de la pèssima anomenada que porta. En temps passats feia desgracies grosses; però en els nostres temps ja ha anat molt a menos. Es allò de «agafa fama y posa't a geure». La dita té igualment aplicació a la bona y a la mala fama. Pera el pobre còlera duren encara els efectes de les seves passades malifetes. El lleó, fins quan té les ungles llimades y li han caigut les dents, fa respecte y imposa.

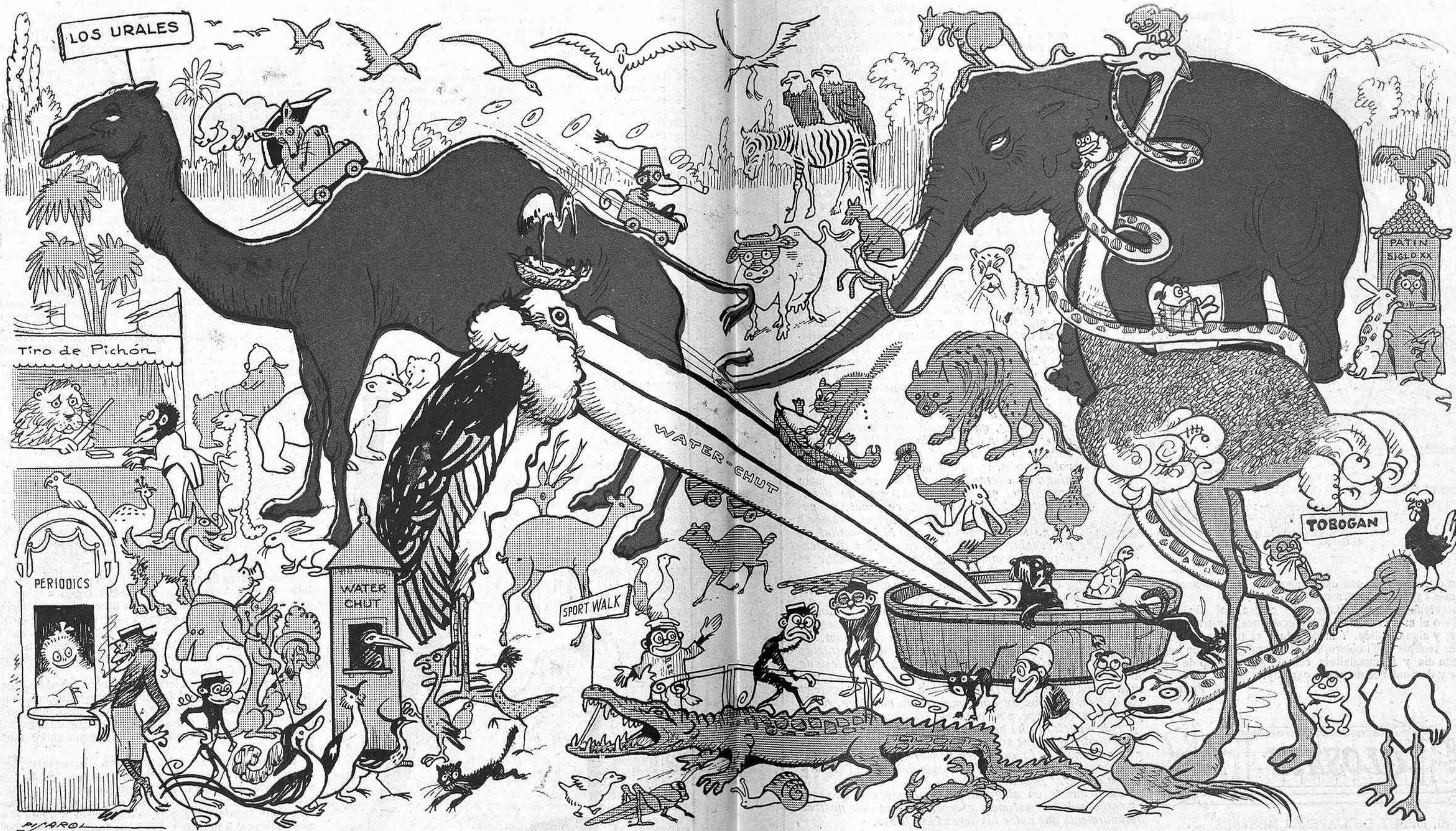
Avui en dia el còlera no es gaire temible. Els avensos de la ciencia li han limitat molt el seu camp d'acció. Metges eminents hi ha que se'n riuen. Un d'ells es el famós Mectinoff, el director actual de l'Institut Pasteur. Parlant del

FANATISME

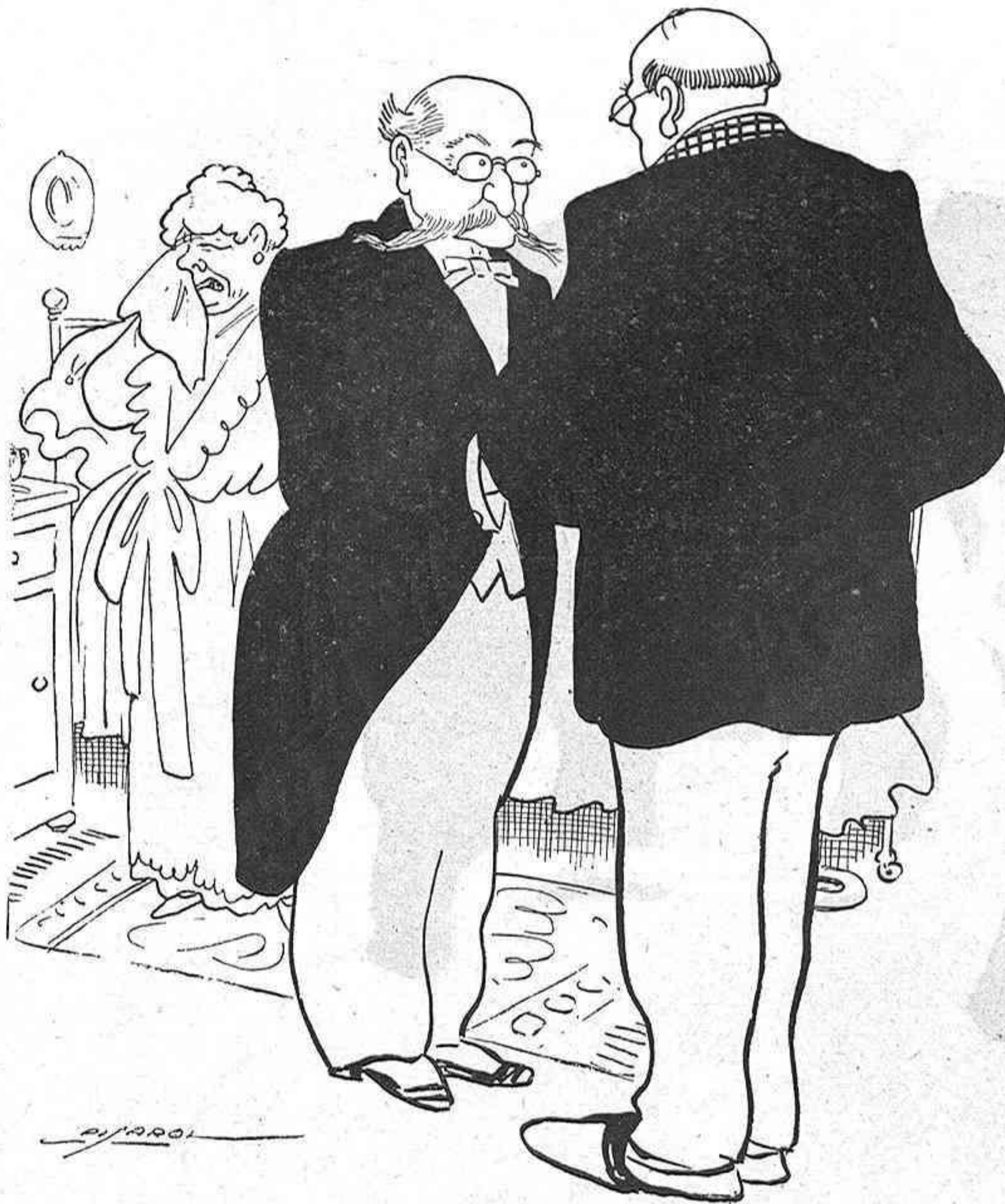
—Sempre resant, sempre resant!... Que no ho veus que això es un abús y Nostre Senyor te castigarà?...

LES BESTIOLES DEL PARK..

...NO VOLENT SER MENOS QUE LES PERSONES, HAN MONTAT UNES ATRACCIONS PERA'L SEU US PARTICULAR

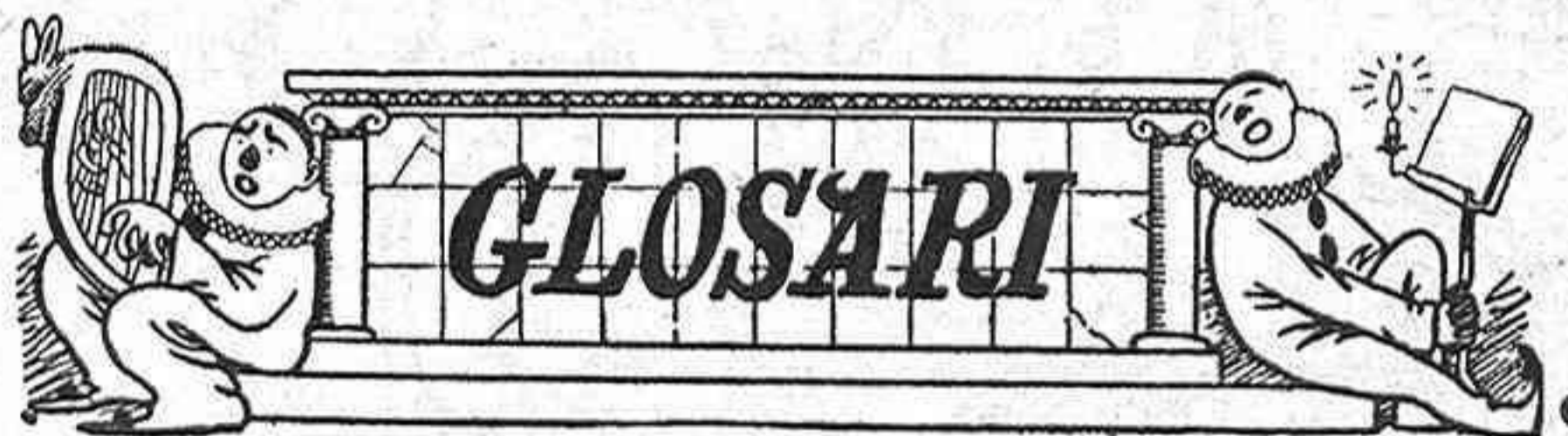
RECEPTA INUTIL

—Vetaquí que ara jo li receptaria quitrà, però ¿què farem, si tampoc se'n trobarà enlloc?
 —Y ara!... per què?
 —L'Ajuntament l'ha gastat tot pera empastifar el Passeig de Gràcia.

còlera ha dit: «Bah! Es una epidemia que ja no té importància. No més l'agafen les persones brutes!»

A Barcelona tenim que, davant del còlera, tot són precaucions—o al menys anuncis de precaucions,—y tremolors de cames, y aigua bullida. Y mentrestant el tifus, pera nosaltres més temible que'l còlera, per terme mitg, mata un barceloní cada dia y n'emmalalteix cinc. O siguin, prop de dos mil casos y de quatrecentos morts per any.

FULMEN

EL DEBUT DE L'APELES MESTRES

L'Apeles Mestres, ab motiu de l'estrena de Liliàna, ha sortit per primera volta a saludar al public. Per primera volta, després d'una carrera gloriosa, el public li ha vist la cara com a autor, y ell ha vist la cara al public com a public, y això creiem que es el fet més remarcable de la setmana.

El motiu ha estat la Liliàna, però aquí la Liliàna es lo de menos. Com la sala de Belles Arts sols es feta pera sentirhi l'orga, y l'orga de Belles Arts, pera sentirla dugues tardes a l'any necessita nou mesos d'adobs, ja que l'acústica d'aquell saló es acústica pera canons d'orga y les veus d'en Puiggarí y d'en Santpere, per vibrants y orgàniques que sien, mai podran competir ab els canons, els que feiem d'auditori ens varem quedar sense sentirlos. Varem veure, sí, una dòna d'aigua al mitg d'un decorat molt hermós, però de dònes d'aigua, a dir la veritat, n'havem vist ja sortir tantes, a la lírica catalana, que si fossim a Inglaterra, aont hi ha el lleig vici de la beguda, creuríem que són anuncis de la Societat de Temperansa; y també això va ser lo de menos. Si en lloc de Liliàna ser dòna d'aigua arriba a ser dòna de vi, tampoc hauria estat lo important... Lo important era l'autor. El fer sortir a saludar un autor que no saludava; el veure'l com era, els anys que tenia, si corresponia a les obres, si era tal com se'l figuraven les dònes, casades o fadrines, que havien llegit els seus versos.

Perquè el sortir a saludar no es una cosa tan planera com se pot imaginar el public. Cada autor té el seu sistema y la seva sortiosincrasia. Hi ha qui's posa darrera les caixes y's prepara pera que l'estirin, com aquell qui no vol sortir, y quan es al mitg, vinga saludar, com volent dir: «Jo no'n tinc la culpa»; hi ha qui encara no baixa el teló, ja se'n va de dret a l'escena, perquè pensa: «Quan sies al mitg, què dimoni serà que no't cridin»; n'hi han que sembla que n'hi hagin sis: encara no estira l'actor un bras, per qualsevol rompiment ja'n troba un; y n'hi ha que ningú els demana y també surten, per motu propio, y el qui no li agradi que ho deixi. Es pot sortir trist, alegre, resignat, ab posat de víctima, ab posat d'hèroe, y també's pot no sortir, que aixís com hi ha vanitat de presència, també hi ha la vanitat d'ausència, però sempre l'havèrseles ab el public es una cosa molt difeíl.

El nostre estimat Apeles Mestres, per motius de salut no havia sortit, y per ser debutant ho ha fet molt be. Va saludar ab naturalitat, va estirar al music, va cridar al director, va estrenyer la mà a la tiple, y estem segurs que al ser a dintre va abraçar, com es de costum, als intèrpretes de la seva obra, y fins en això va estar de sort, perquè aixís com tants autors, per la naturalesa de la seva obra, han d'abraçar un barba, o un galan, y si molt convé la característica, ell va poder abraçar el cos de ball, y el cos de ball, quan es un cos jove, val la pena d'emocionarse, y no plànyehi les abraçades.

Pobre poeta! Ja ha ben rebut! Ja sab lo que es la flaire de teatre, y lo que són els aplaudiments, y el saludar, y l'emocionarse! Ja no podrà passar tantes hores en el seu passatge tan estimat! Ja la llum del teatre l'atreurà com a les seves papellones!

De lo que'ns en alegrem molt, perquè, com que som egoistes, més ens estimem el poeta davant dels nostres aplaudiments que entre les seves clavellines.

XARAU

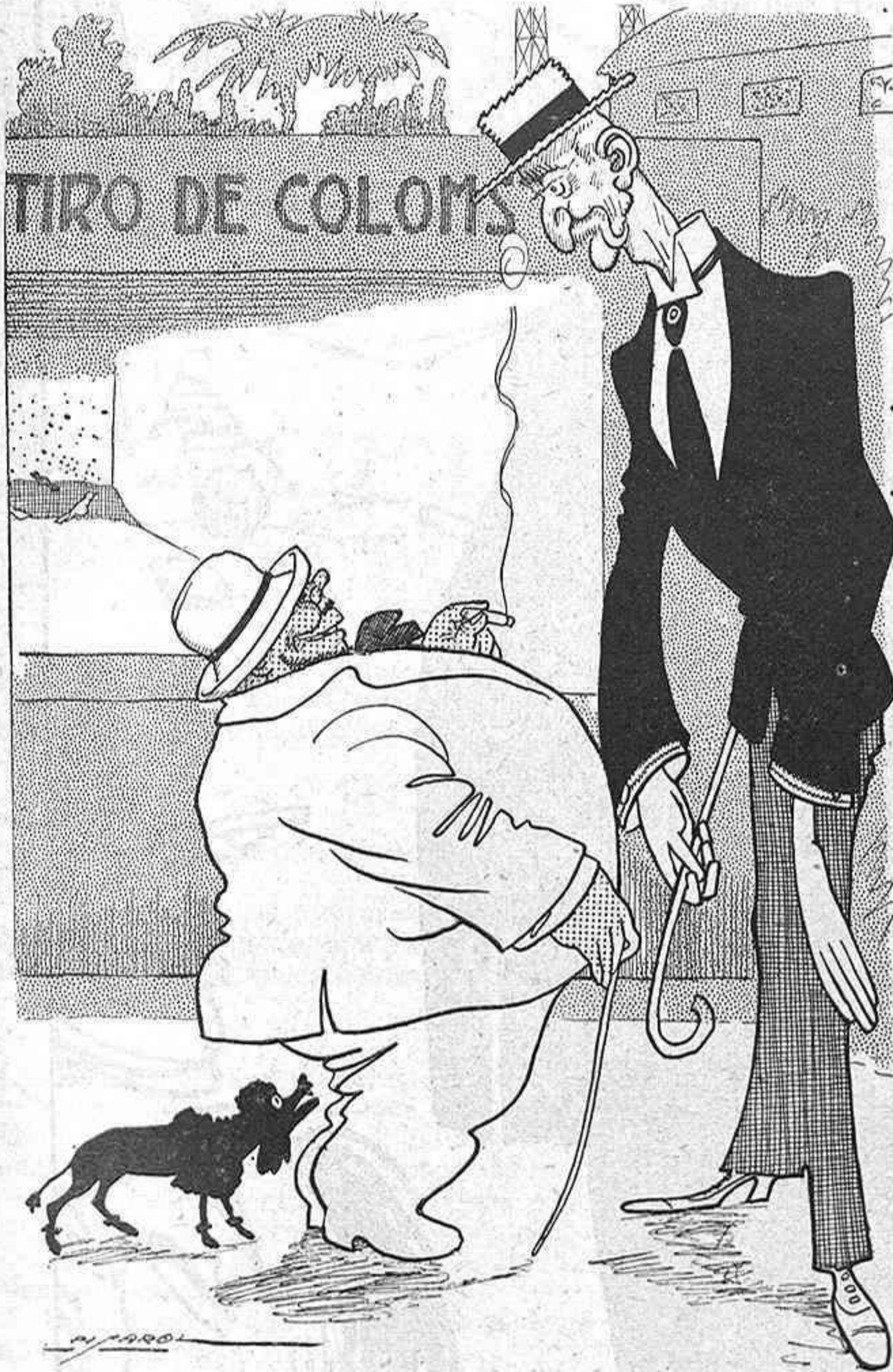

“De leñador á ministro”

La rassa dels regidors sarauistes trigarà molt temps a extingirse. Ab els blancs, els negres o els rojos, tindran sempre els sarauistes la representació deguda en el Consistori...

De fet se troba, aquesta, vinculada avui en l'ex-adroguer Perico Figueras, concejal de la mena dels *corridos*, y que lo mateix serveix pera engegar un discurs de tons ultra-revolucionaris, que pera ballar una rexinxolada americana, marca Fatxendas o Muxins de Sabadell.

Abans de que'l fessin regidor, no havia tastat en Figueras més balls que aquells que, de comú acord ab el taberner del costat y l'herbolari de més amunt, organisava ell mateix tots els dissabtes y vigilies de festa a l'arribar aquestes nits caluroses de l'estiu, en que fa de tant mal dormir a l'interior de les botigues. Generalment, un piano de maneta cuidava del programa... En mànegues de camisa, alegre y festejador, venia a esser en Figueras el terror de les solteres del veïnat, que feien mans y mànegues pera ballar ab el presumit adrogueret. Unicament els diumenges a la tarda se permetia en Perico el luxe d'arribarse a la Bohemia, vestit de primera comunió, al coll un mocador de seda vermell, y al trau de l'americana un clavell pera fer patir. A les nits,

AL «SATURNO»

—Hola!... El senyor Benet y Colom també per aquí?
—Cuidado, home!... Digui'm Benet a seques... Que no ho veu que aquí els coloms perillen?

res. L'endemà era dia de *maitines*, y no convenia que les compradores el trobessin ensonyat darrera del taulell...

Com a molts dels seus companys, la regidoria ha trastocat an en Figueras. La cadeneta y les tires de sarrell de paper, que eren l'encant d'aquelles festes casolanes, les cambià, tot de cop, pels focs electricos de les sales aont fa cap el món cosmopolita que's diverteix *por todo lo alto*. La nena del veïnat, xamosa compradora de la drogueria, s'ha tornat la desconeguda misteriosa, prometedora d'un món de felicitats a cambi d'una cartera ben proveïda. El piano de maneta s'ha convertit en la banda de la Creu Roja, y del cantiret d'aigua fresca y la senzilla paperina d'anissos n'ha fet en Figueras—ja podem ben dir el desventurat Figueras—la traïdora y pretensiosa botella *Carte d'or*... Coses dels temps y desgracies dels homes, la vida y la mort dels quals sols Deu Nostre Senyor la té en les seves mans!

Lo cert es que an en Figueras el dominen fortament dues grans passions,—el ball y la política—que'ls anys y l'experiencia no són prous a ferli oblidar. Per un sarau ho abandonaria tot. Per la República, fora capas de morir al bell mitg de la sala de l'Apolo, ab la cama en l'aire, una nit de Carnaval.

Conegudes les seves inclinacions, no podia faltar al *ball transparent*, que divendres passat tingué lloc al Teatre del Bosc. Es natural també que, essent regidor y sabentho tot-hom, la única dòna que's presentà ab trajo verdaderament llamatiu se morís per dansar ab ell. An en Figueras, an en Perico Figueras, l'adroguer dels balls de carreró, capigué l'honor de donar el bras a la *coupletista* Pepita Conde, y, entre visques a la República y aclamacions a la sicalipsis, acompanyarla a l'estrado del jurat pera que recullís les quatre lliures esterlines ab que, per aclamació, se la premià.

A l'atravessar la sala volia en Figueras, que vetlla sempre per l'esplendor del carrec que desempenya, que an ell y a la Conde els precedís una escolta d'urbanos. Desgraciadament al Bosc no n'hi havia cap de servei, lo que va disgustar extraordinariament a la Pepita Conde. En compensació, li prometé en Perico durla a passeig en un cotxe pagat pel Municipi, qualsevol festa a la tarda...

La victoria d'en Figueras sigué, divendres, indiscutible. Al veure'l convertit en hèroe de la festa, ningú hauria endevinat en ell a l'adroguer, mitg galantejador, mitg llarg de dits, terror de les noies del seu barri.

El *ball transparent* tingué, pera en Figueras, un epileg, no per vulgar menos horrorós.

L'endemà, en una cuina d'un carrer del casco antic, una minyona de servei estigué apunt d'engolirse mitg litre de sal-fumant.

Boy

TELÓ ENLAIRE

NOVEDADES.—Pera benefici del primer actor y director senyor Mendoza va tenir lloc l'estrena de *Primavera en otoño*, comedia en tres actes d'en Gregori Martínez Sierra.

Com, en *El ama de la casa* y com en la major part d'obres d'aqueix afortunat autor, la comedia estrenada juga al voltant d'un caracter de dòna, un caracter complex, bastant inverossimil, però descrit ab una gran fermesa dintre la mateixa falsetat. L'acció, portada ab una discreció y una trassa admirables, convens molt més que la psicologia dels personatges, ab tot y haverhi dos tipos de sorprenent veritat: el de la criada lletja y el de la filla.

L'obra té, además, els seus tocs de sàtira russinyolesca escampats ab prodigalitat, entre frases enginyoses y xistos, que contrasten moltes vegades ab l'intensitat dramàtica de les situa-

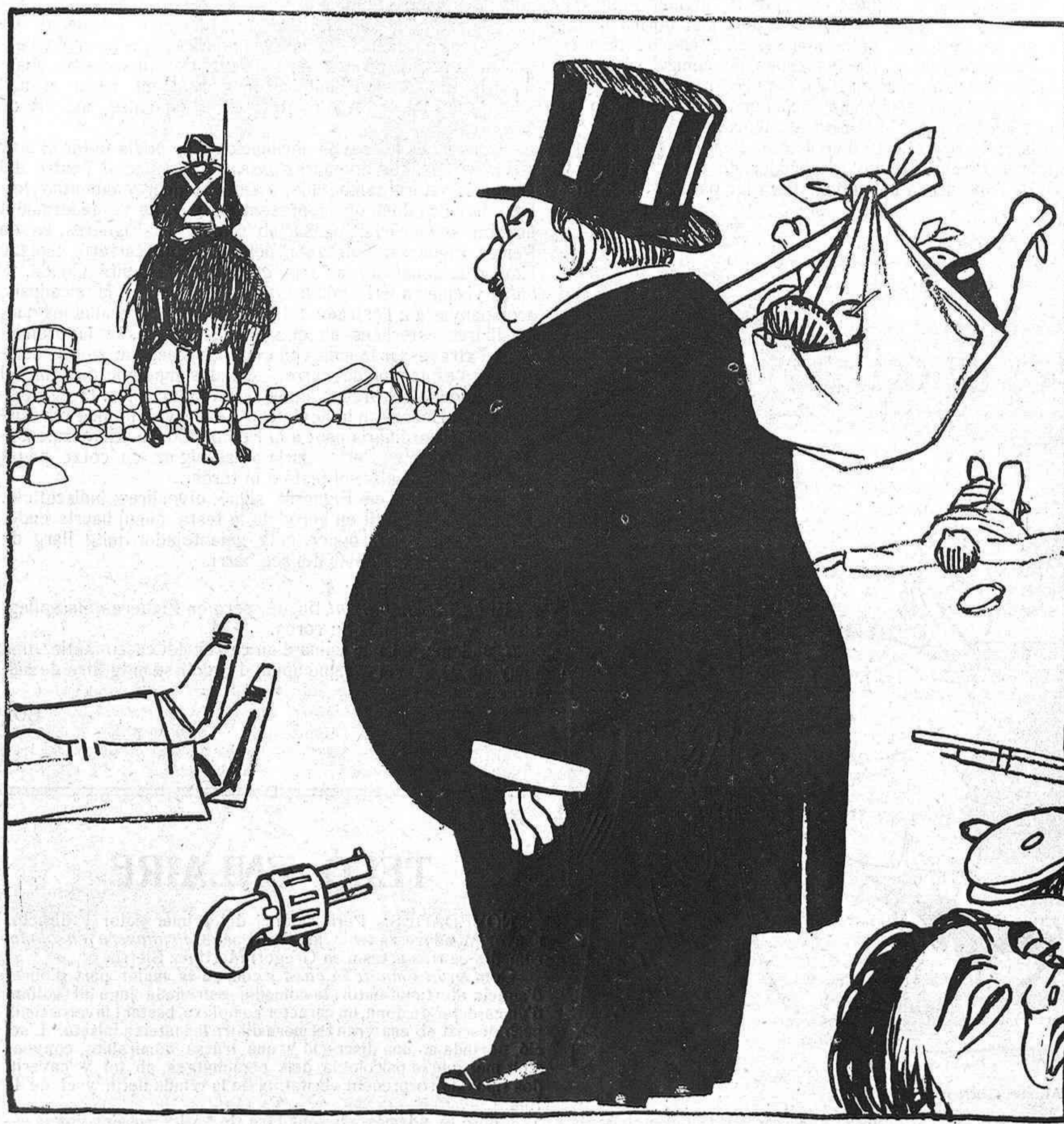
cions o ab la delicadesa poètica d'anteriors conceptes. Això, que a un altre autor li perjudicaria el dialeg, an en Martínez Sierra li resulta un al·licient més, gracies a la finura d'estil y a la trassa ab que està preparat el public pera rebre la sotragada. En resum, pot dirse que *Primavera en otoño*, sense ser la més fermament concebuda de les produccions d'en Sierra, es potser la més simpàtica y la més amable, en el sentit d'accontentar a tota mena d'espectadors.

La companyia Guerrero-Mendoza interpreta aqueixa comedia d'una manera tan acabada que'ns recorda els magnífics conjunts de les companyies italianes. Cada un dels artistes està perfectament encaixat en el seu paper, y en el tot s'hi troba aquella armònica expressió de vida que es mitg camí guanyat pera'l bon exit. Recordem, sobre tot, l'execució que'l matrimoni Guerrero donà als protagonistes, y molt particularment en Díaz de Men-

doza, que va estar colossal en el paper de marit resignat, y no oblidem tampoc la magnífica interpretació de la senyoreta Bàrcena en el complicadíssim paper de filla.

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA.—El passat dissabte, dia 8, a la nit, va donarnos el mestre Millet el *Concert* anunciat en obsequi als socis protectors. La festa, a la qual hi concorregué una lluida clientela de noies boniques, resultà, com de costum, un exit pera l'*Orfeó Català*, que interpretà ab acert algunes composicions noves entre les millors del seu repertori.

NUEVO.—Les notícies fresques que sobre aquet favorescut teatre tenim se refereixen a l'estrena de *La niña de los besos*, una aixerida sarsueleta sense pretensions que interpreten molt be la Montoro y en Viñas.

AFORÍSTICA POPULAR

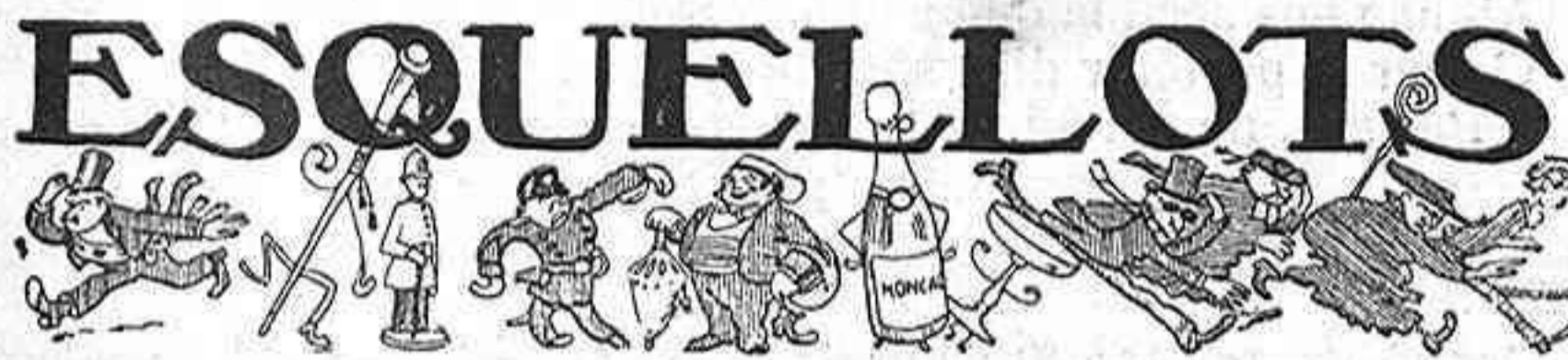
«Home fart, sempre fa tard.»

BOSQUE.—Ha inaugurat la temporada d'estiu ab una *troupe* de «music-hall». Lloc fresc, cançons alegres y dònnes guapes, ¿què volen més pera acabar de passar el comensament de l'estiu y fer frente a la canícula, que's presenta rigurosa y flagelladora?... Dimars va debutar la *Guillot*, que m'han dit que es una xicoteta que val molt... Y jo, naturalment, no tinc cap interès en fer creure lo contrari.

BELLES-ARTS.—La segona part del festival del diumenge passat la formava per complert el poema líric *Liliana*. Basat en el seu famós poema de la selva, el nostre poeta Apeles Mestres ha arreglat el llibret pera l'espectacle, que resulta magnific de tota magnificencia. Condensada l'acció en tres quadros, apareix a la vista del public, clara, concisa, la faula que forma l'ànima de l'esquisida obra poètica, l'obra capdal del literat-artista. Y els tres quadros de que consta la visió són sugestius tant per l'hermosura plàstica com per l'intensitat poètica y el sentiment musical de que estan adornats, produint en el public una plàcida emoció d'aquelles que's recorden sempre. La música, del compositor Granados, es delicada y tendra, tal com demana el llibre. Algun dels ballets y la romansa de *Liliana* són models veritables de música descriptiva y semblen a l'auditori pàgines inspiradíssimes, molt ben executades per l'orquestra baix l'entenimentada batuta d'en Pahissa, al qual anaren dirigits molts dels aplaudiments. Els figurins, dibuixats pel mateix autor senyor Apeles Mestres, deliciosos y gentils, com tot lo que surt de la seva ploma sobirana. Les decoracions, d'en Vilumara y Moragas y Alarma, foren totes tres aplaudides ab justicia.

Els artistes de cant y declamació que prengueren part en aquesta original rondalla bucòlica mereixen tota mena d'alabanses. Comensant per la senyoreta Lloró, que en el paper de *Liliana* va estar molt discreta y molt guapa, y acabant per l'últim escarabatet de la selva, tothom va estar en son lloc, ajudant ab bona voluntat al major esplendor del musicat poema líric. Una felicitació també, y ben coral, als tres gnoms, senyors Puiggari, Capdevila y Santpere, y al jove artista senyor Balot, que va dir ab molta efusió el seu paper de *Flor-de-lli*.

L. L. L.

UN regidor del nostre Municipi, el senyor Nualart, ha ofert gratuïtament uns terrenos que posseeix a La Garriga, pera que en ells s'hi edifiqui un xalet destinat a colonia escolar permanent.

¿Com se'n riuran de l'ocurrencia els edils lerrouxistes quan se n'enterin!

—¿Un concejal que dona?—deuran dir.—Això es el món a l'inrevés.

Y probablement se miraran al senyor Nualart ab una barreja de llàstima y antipatia, comprenent el mal que ab la seva conducta fa als regidors amics del procediment... contrari.

□

SE queixen els amos d'automobils de que hi ha un tinent d'arcalde que'ls obliga a anar a la tenencia pel gust no més de fastidiarlos, doncs, ab tot y haverlos citat pera les dèu, a les onze no s'ha dignat encara compareixer.

Trobem la lamentació molt natural y molt justa.

¿A qui se li ocorreix voler fer esperar als automobilistes?

¿Que no ho sab, el tal tinent d'arcalde, que aquets senyors no s'esperen mai per res ni per ningú?

Vegi, si no, lo que fan quan, ab els seus desenfrenats veïcols, atropellen a algun infelís...

Tocar el dos desseguida, y *ahí queda eso*.

¿Els esperar-se?

¿Per qui els han pres?

□

AVISADA la policia de que a la sessió celebrada la setmana passada pel nostre Excelentíssim Ajuntament hi aniria algú disposat a fer no se sab què, va dedicarse a registrar les butxa-

ques dels que anaven entrant al saló, y, a conseqüencia d'aquet *cacheo*, sigué recullida tot'aquesta ferramenta:

Tres pistoles de dos canons.

Quatre revolvers de diferents sistemes.

Una navaja de proporcions gegantesques.

Un ganivet de llengua de vaca.

Y un altre ganivet, de cuina.

De canó d'artilleria sembla que no va recullirse'n cap.

Y de tractat d'educació cívica, tampoc.

□

D'*El Noticiero Universal*:

«En el *camerino* de Nuestra Señora de la Merced...»

¡Per Júpiter, senyor Mencheta!

¿Ja confonem l'alberg de les Mares-de-Deu ab el quarto de les *suripantas*?

Seguint aquesta marxa, encara confiem veure en les columnes del seu diari una gazetilla comensada aixís:

«Mañana, en la sacristía del *Eden-Concert*...»

O be:

«Anoche, en el presbiterio de *La Gran Machicha*...»

Posi's sobre sí, don Francisco; posi's sobre sí y procuri recordarse sempre d'allò:

«A Deu lo que es de Deu... y al diable lo que es del diable.»

□

ELS empresaris del *Paralelo* han acordat retornar animació an aquella via ab música y focs.

Músiques, bueno!

Ara, això dels focs no es cap novetat.

De focs ja fa temps que'n treuen pels caixals.

□

EN vista de les repetides desgracies ocasionades últimament pels automobils, va a dictarse una disposició ordenant que al carrer de Salmerón, aquets perillous veïcols vagin sempre al pas.

Ja ho saben, doncs, els nostres apreciables automobilistes.

Al carrer Major de Gracia queda formalment prohibit matar a ningú.

Ara, per lo que toca als demás carrers, poden continuar com de costum, fent lo que'ls dongui la gana.

□

NO fa gaires dies, per allà a les dues de la matinada, cridà l'atenció dels *trasnotxadors* un gran grupu estacionat al Pla de la Boqueria, en el punt mateix ont les brigades estan removent el subsol.

Varem acostàrnoshi y ¿no dirien què era?... L'ilustre *Figa*, que donava una pública conferencia sobre les primitives muralles de Barcelona.

—L'improvisat auditori, va aplaudir gaire al *poseur* gazetiller?—preguntaran vostès.

No'n sabem res d'això, perquè nosaltres vam retirarnos molt abans de que acabés.

Enç vam retirar, no pera no tenir d'aplaudir, sinó pera estalviarnos l'haver de tirar res a la safata.

□

PERA perpetuar la gloriosa memoria d'en Teodor Llorente, el nostre Ajuntament ha resolt colocar al Park el bust del gran poeta valencià.

Avís al selvatge que va desgraciar el d'en Fontova, aixecat en el mateix siti.

Ja pot amanir les pedres.

Aviat tindrà el gust de poder fer malbé un'altra obra d'art.

□

QUÈ hi ha d'aquella colecció de robes pintades, d'en Pascó; d'aquells magnífics retalls que estan a punt d'evaporarse, y que, per la miseria de quatre quartos, els nostres artistes hauran de veure desapareixer de Barcelona?

Això'ns pregunta una persona aimant de les glories artístiques, y nosaltres no fem sinó traslladar el qüestionari al municipi:

¿Oí, senyor Mir y Miró, que es de suposar que l'Ajuntament

s'interessarà per la conservació d'aquells exemplars, no permetent que vagin a parar a mans estrangeres?

Y posats a suposar, suposem també que s'interessarà per aquella altra magnífica col·lecció de joies antigues procedents d'uns menors... Fora una veritable llàstima que la tutoria se les hagués pulit...

Oi, senyor Mir y Miró?

□

EL tinent d'arcalde senyor Domenech ha prohibit terminantment que en el seu districte, que es el tercer, s'hi estableixin *xarlatans* públics.

Ben fet. ¡Fòra competencies!

¿Per ventura no n'hi ha prou ab els oradors lerrouxistes que de tant en tant deixen sentir per allí la seva veu autorisada?

□

A París fa un any que no hi ha hagut ni un sol cas de verola. En cambi, aquí...

Val a dir, per xò, que a París, relativament, no hi ha tants inspectors d'higiene, ni tants delegats, ni tants desinfectadors, ni tants celadors municipals com a Barcelona.

Y, es clar, disfrutant com disfrutem aquí d'una administració més *gravosa*, per forsa ha d'haverhi més *gravats*.

□

L'Institut Medic Social ja compta ab dos descalificats: el president y el vis-secretari. El primer per varies corporacions científiques, y el segon per l'Associació d'Estudiants de Catalunya, per coses molt lletges.

L'honorabilitat d'aquets senyors no impideix que personalitats de Barcelona, Madrid, y fins de l'extranger, serveixin de

comparses a la comedia del Institut Medic Social, que té per principal objecte anar contra d'institucions mèdiques de Catalunya y a servir de plataforma electoral a favor del seu president descalificat, d'aquell doctor Queraltó, que, segons veus molt autorisades asseguruen, serà presentat candidat a regidor en les pròximes eleccions municipals. Pera segons quins elements *radicalissims* certes *condicions* personals són molt convenients pera anar a l'Ajuntament a administrar els nostres interessos.

D'aquestes condicions ja'n parlarem. De tots modos hem de recordar als obrers que nosaltres ja varem anunciar, quan el doctor Queraltó va fer tota aquella campanya escandalosa y falsa contra'l Patronat Antituberculós de Catalunya, que aquell escandol no tenia altra fi que poder arribar a regidor.

Si arriba a serho, ens divertirem, y si no també.

□

EN una interessant conferencia donada a l'Ateneo Barcelonés, don Ciprià de Montoliu va explicar ab minuciosos detalls la noble afició que als arbres s'està desenrotllant en els municipis de Viena, Boston, Washington y Chicago.

¿Sab què podria fer, ara, el senyor Montoliu?

Anar a Chicago, a Washington, a Boston y a Viena y explicar a la gent d'allà que a Barcelona, lluny d'estimar l'arbrat, trobem especial gust en arrencar tot el que ja comensa a fer una mica de goig.

Y adhuc, si tocava el rengló dels parks, podria fer saber an aquells afortunats estrangers que aquí, a l'unic jardí public que tenim, y que, com és natural, hauria de ser un apacible lloc d'esbarjo, més que delicades flors y plantes oloroses s'hi crien *lios*, tarugos y altres coses lletges, que'l converteixen en una veritable *saturn-al* d'escandols y gatuperis.

□

L'Ajuntament ha acordat que l'Exposició Internacional d'Art continui oberta fins el dia 30 d'aquet mes.

Y—ara ve la bona—després d'haverho resolt aixís, ha oficiat a la Comissió executiva encarregantli que adopti les convenients disposicions pera que aquest acord se porti a efecte.

Però ¿quines disposicions s'han de pendre pera que l'Exposició segueixi oberta?

Ab una ens sembla que n'hi ha prou.

Cridar al porter y dirli senzillament:

—Per ara, no tanqui.

□

PETIT CORREU

Organisats per l'Associació Regionalista *L'Escut Emporità*, se preparen a La Bisbal uns *Jocs Florals*, pera'ls quals hi ha oferts disset premis, d'ells quatre en metallic.

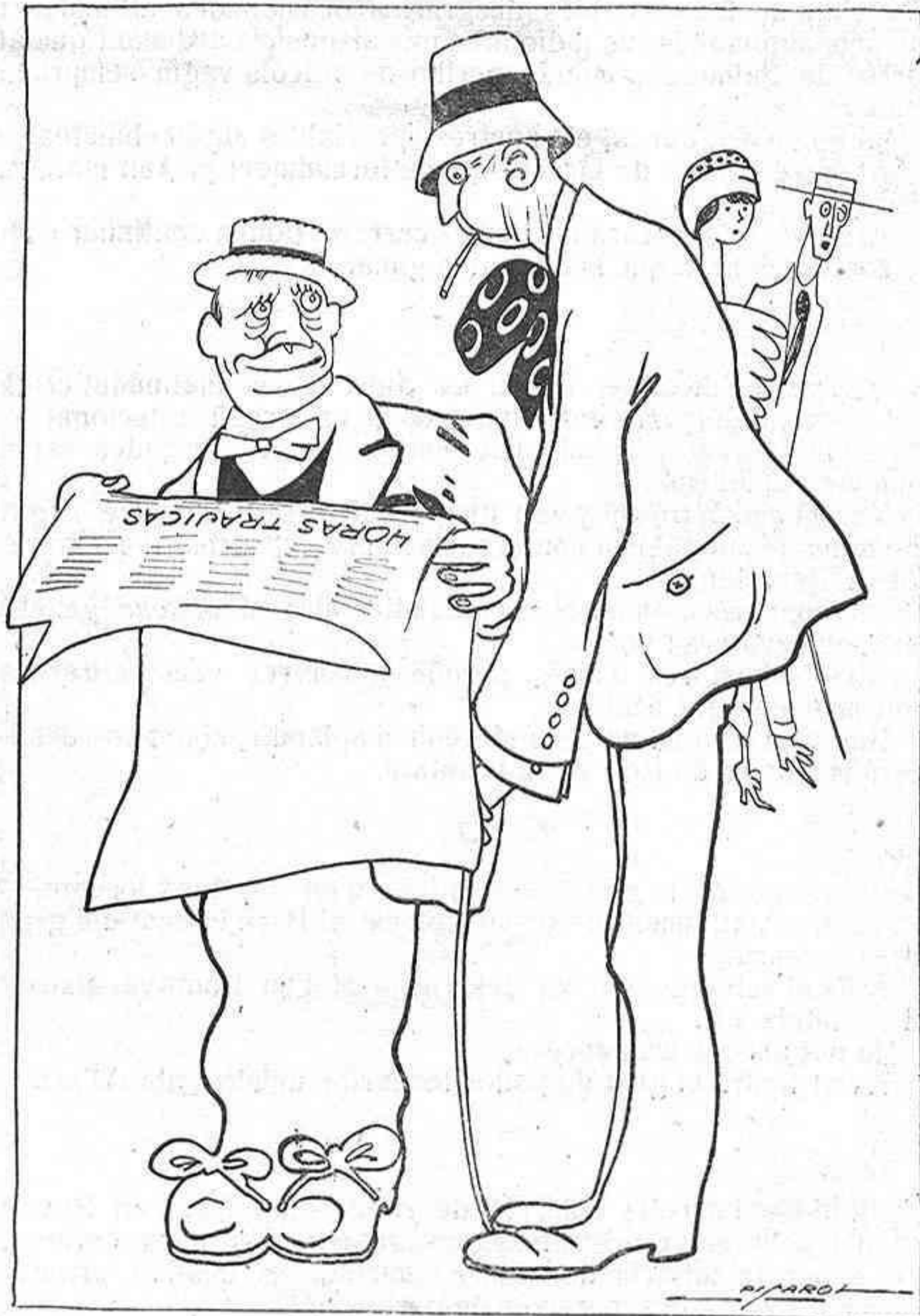
Els poetes y prosadors que hi vulguin concórrer envaran els seus treballs en la forma acostumada al vis-secretari de l'Associació, don J. Bosch y Romaguera—Sis d'Octubre, 83, La Bisbal—per tot el dia 6 del mes que ve.

La repartició de premis, que tindrà lloc ab tota solemnitat, se celebrará el 16 del vinent Agost, segon dia de la Festa major d'aquella pintoresca vila.

RESPOSTES PAGADES

Josep C. Sadurní: Pera aquella diada va fer tard. Ara, es molt difícil perquè la prosa'ns ve sempre malament d'enquibir.—Joan Rocabert: N'aprofitarem alguns.—Pep Cistellé: Es bastant incorrecta.—Crispin: Hi veig escassa transcendencia pera un article.—F. Rodríguez: Vagi fent a la quieta —que, ab el temps, vostè farà—alguna cosa ben feta.—F. C.: Gracies per la bona intenció. Si s'hi fixa, veurà que'l vers sisè està mal accentuat, y que, ademés d'això, conté varies assonancies.—Barberet: Demà m'afeitaras.—Ramon Valls: Dels cantars, res. Ara, respecte als trenca-caps, veurem de ferhi quelcom.—R. F.: No se'n preocupi massa. En aquestes afanades hi perd més el lladre que'l robat.—R. A. (a) Pau de les Calses Curtes: Es una prosa molt macissa y molt diluida. No'ns té cap utilitat, y ho sento.—A. Diví Pañella: Això de «vui ferte un petó, y si no t'agrada, me'l pots tornar» es més antic que'l *Tube Degringoland*.—E. Morató: Alleugerida d'algunes assonancies m'agradaria més, però no m'acabaria d'agradar. Y perdoni, però els originals no's retornen.

—«Horas trágicas»?... Que llegeix tot allò dels fets de Juliol?

—Cah, home!... Es la revista de la sessió de l'Ajuntament, de la setmana passada!

Antoni López, editor — Rambla del Mig, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ACABA DE SORTIR

PESSIGOLLES FINES

Anècdotes salades y acudits picants
sobre les dònnes y l'amor

Un tomet decorat y ab una picaresca coberta
en colors. — 2 ralets

NOVEDAD

LA CIUDAD DE BARCELONA

Guía * LOP *
ITINERARIOS PRÁCTICOS
NOVÍSIMA EDICIÓN
Ptas. 2'50

Domingo Cirici Ventalló y José Arrufat Mestres

LA REPÚBLICA española en 191...

Fantasia política
Un tomo en 8.º Ptas. 2

ALGO

Colección de poesías
de J. M.ª BARTRINA

Nueva edición lujosamente editada. . . . . Ptas. 4

GABRIEL ALOMAR

La columna de foc

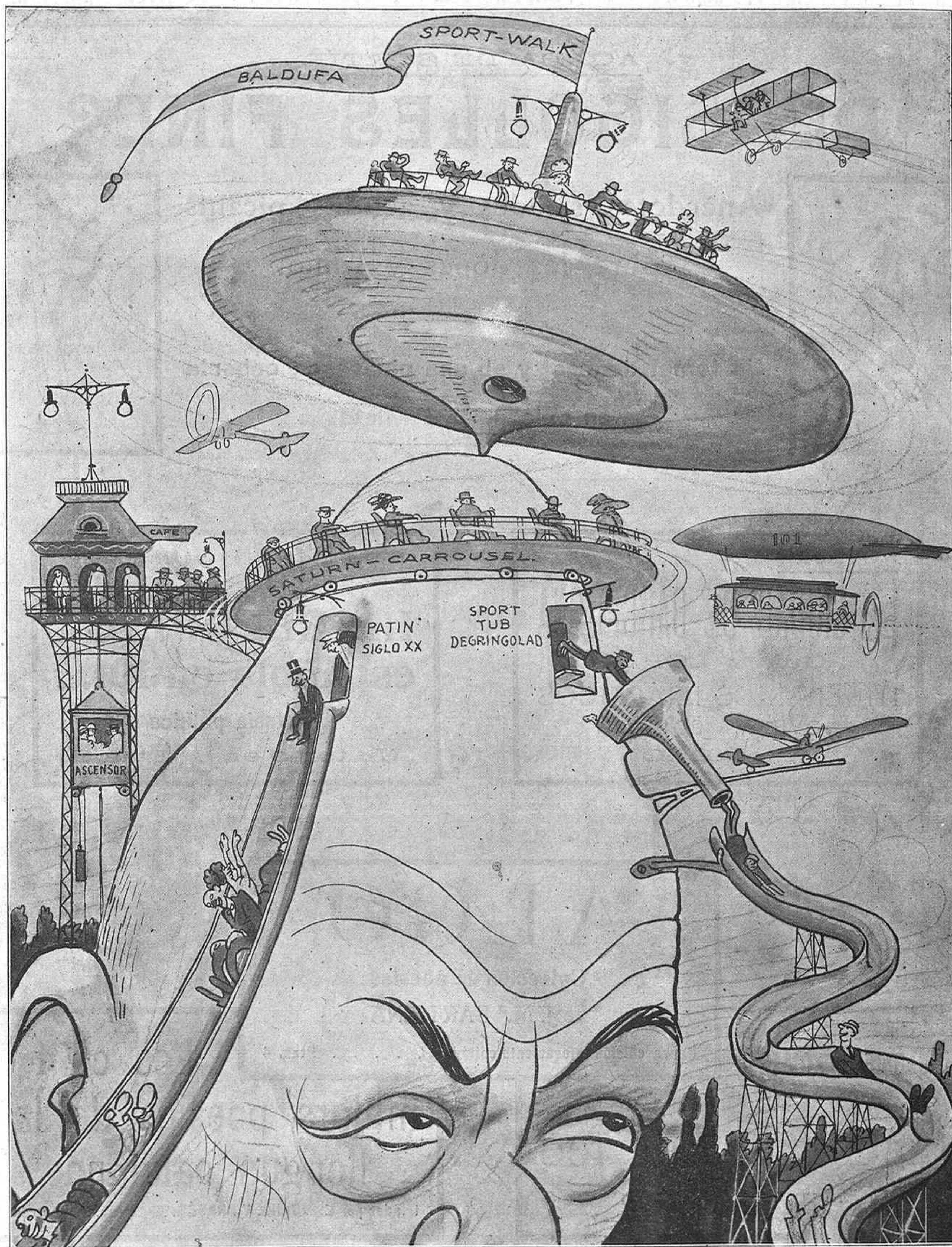
Preu: 3 pessetes

Les cent

millors poesies de la llengua catalana

triades per E. MOLINÉ Y BRASÉS. — Preu: 1 pesseta

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

UN CAP QUE RUMIA

—Vinguen atraccions!... Les que no càpiguen al Park, ja sé ont posarles.